

TÉT ATTASÉI BESZÁMOLÓ JELENTÉS (2015 – 2016)

BERLIN

Pászti-Márkus Eszter
TÉT szakdiplomata

2016. június 15.

1. Németország K+F+I rendszerének főbb jellemzői, fejlődési irányai, prioritásai

Németországban rekordot ért el a kutatás-fejlesztés területén dolgozók létszáma, jelenleg több, mint 600.000 embert foglalkoztatnak ebben a szektorban. 2005 és 2013 között egyharmaddal növekedett a kutatás-fejlesztéshez kapcsolódó új munkahelyek száma.

Az Európai Unió összes kutatás-fejlesztési kiadásának közel 30%-a Németországnak köszönhető, ami azt jelenti, hogy egy főre vetítve kétszer annyi ráfordítás történik, mint az USA-ban. Csaknem 84 milliárd eurót költöttek K+F-re 2014-ben Németországban, 5,2 százalékkal többet, mint 2013-ban. Ez a bruttó nemzeti össztermék 2,88 százalékának felel meg.

A szövetségi állam 14,2 milliárd euróval járult hozzá az ország kutatás-fejlesztési tevékenységeihez. Ez az összeg 2005-ben 9 milliárd euró volt, így 60%-os növekedésről lehet beszélni. 2016-ban rekordértéket kívánnak elérni: 15,8 milliárd eurós ráfordítás a kitűzött céljuk.

A kutatás-fejlesztési világot bemutató 2016. évi tanulmány szerint az innovációs tevékenységen belül kiemelt figyelmet kell szentelni a digitalizációra, az Ipar 4.0.-ra, az energetikára, a mesterséges intelligencia és az ember-gép kapcsolat által megnyitott új fejlesztési lehetőségek kihasználására. Továbbá szükség van a kis- és középvállalatok innovációs tevékenységének az erősítésére.

A dokumentum válasznak tekinthető a kutatás-fejlesztési és innovációs szakértői bizottság ideai szakvéleményére, melyben a szakértők arra a következtetésre jutottak, hogy Németország kutatás-fejlesztési és innovációs teljesítőképessége nincs túl kedvező állapotban. A következő tématerületeket emelték ki, ahol sürgősen javítani kellene a jelenlegi helyzeten: a német kis- és középvállalkozások kutatás-fejlesztési tevékenységei, a robotika világa, a digitális gazdaság üzleti modelljei, e-kormányzat.

Fejlődési irányok, prioritások szövetségi szinten

Kiválósági Kezdeményezés: 2016 áprilisában hozták nyilvánosságra a Kiválósági Kezdeményezés folytatásának részleteit. A szövetségi állam és a tartományok tíz éven keresztül ötmilliárd euró értékben kívánják a felsőoktatási intézmények csúcskutatási tevékenységeit ösztönözni. Két irányvonalat visznek tovább: a kiválósági klaszterek és kiváló egyetemek támogatását. A doktori iskolák finanszírozását beszüntetik a programon belül.

„Innovatív szakfőiskolák” program: a szövetségi és a tartományi kormányok oktatási és kutatópolitikájának az összehangolását a szakminiszterek meghatározott időszakonként történő tanácskozása (Gemeinsame Wissenschaftskonferenz (GWK)) biztosítja. A GWK döntött az „Innovatív szakfőiskolák” c. program elindításáról. A kezdeményezés célja, hogy ösztönözze a kutatásalapú ötlet, tudás- és technológiatranszfer megvalósulását a szakfőiskolákon. Tíz éves időszakban 550 millió eurót szánnak a programra.

Fiatal kutatók támogatása: a GWK igent mondott a tudományos utánpótlás biztosítását szolgáló új támogatási program elindítására. A tizenöt évre szóló, egymilliárd eurós költségvetéssel rendelkező kezdeményezés szeretné a fiatal kutatók karrierútját tervezhetőbbé és átláthatóbbá tenni. Emellett növelni hivatott a tudományos rendszer nemzetközi

attraktivitását. Központi eleme 1000 új Tenure-Track professzori pozíció kiépítése, amelyek egy sikeres bizonyítási szakasz után közvetlen átmenetet tesznek lehetővé egy élethosszigtartó professzori állásba. Az új pozíciók hozzájárulnak ahhoz, hogy egy független karrierút jöhessen létre a professzori cím megszerzésének hagyományos eljárása mellett.

A végleges döntés eme három kezdeményezéssel kapcsolatban 2016. június 16-án születik meg Angela Merkel kancellár és a tartományi miniszterelnökök tanácskozásán.

Megjegyzés: 2016. márciusában életbe lépett a tudományos művészeti területen dolgozó fiatal kutatók határozott idejű munkaszerződéseit szabályozó törvény módosítása, mely szembeszáll a tudományos utánpótlás nagyon rövid időre szóló (kevesebb, mint egy év) munkaszerződési gyakorlatának túlzott használatával. Ezután jobban össze kívánják kapcsolni a munkaszerződések időtartamát a kutató doktori képzésének vagy a foglalkoztatásának alapul szolgáló projektjének az idejével. A törvénymódosítás szintén a fiatal kutatók karrierlehetőségeinek a javítását szolgálja.

Néhány kiemelt szövetségi támogatási program a kutatás-fejlesztés és a felsőoktatás területén

Menekültek integrálása a német felsőoktatási rendszerbe: a Szövetségi Oktatási és Kutatási Minisztérium (továbbiakban: minisztérium) a Német Felsőoktatási Csereszolgálaton (DAAD) keresztül jelenleg több, mint 300 projektet támogat 180 német felsőoktatási intézményben, annak érdekében, hogy országszerte megkönnyítsék a menekülteknek a felsőfokú tanulmányok végzését. 2015 végén a minisztérium elfogadott egy intézkedéscsomagot, amelyre a következő években (2020-ig) 100 millió eurót bocsátanak rendelkezésre, ebből 27 millió eurót az idei évben.

2016. évi tudományos év: „Tengerek és óceánok: Felfedezés, Használat, Védelem” elnevezést kapta a minisztérium által indított új kutatási év, mely 2016. év közepétől 2017. év végéig tart. A szövetségi kormány a „Mare:N” c. új kutatási programmal a tengeri kutatásokat az elkövetkező tíz évben 4 milliárd euró értékben támogatja.

Mikroelektronika: „Mikroelektronika Németországból - A digitalizáció innovációinak elősegítője” c. programot idén indították el. Célja az, hogy erősítse a kutatásintenzív mikroelektronikát, mint német kulcstechnológiát és fontos iparágat. Mikroelektronika nélkül elképzelhetetlen az Ipar 4.0, az elektromobilitás, az önműködő autók, a fenntartható és a hatékony energiafelhasználás, valamint az intelligens orvostechika fejlesztése, ami Németország, mint ipari nagyhatalom számára rendkívül fontos a digitális világban való vezető szerep hosszú távú megtartása szempontjából. 2020-ig 400 millió euró jut a programra.

Energiafordulat: újabb lendületet kívánnak adni a megújuló energiaforrások használatának a fosszilis energiahordozókkal szemben. Ezt szolgálják az ún. „Kopernikusz” kutatási projektek. Tíz éves időtartamuk alatt a tudományos, a gazdasági és a civil szféra közösen dolgozik az energiarendszerek átalakítását szolgáló technológiai és gazdasági megoldások kifejlesztésén. 2025-ig összesen 400 millió euró támogatást kap.

Az oktatás központi szerepet játszik a digitalizációban: a digitalizációs vívmányok használata az egész oktatási rendszerben (alap- és középfokú oktatás, felsőoktatási tanulmányok, továbbképzési rendszer) kiemelt szerepet kap abban a célkitűzésben, hogy Németország hosszútávon vezető pozíciót kíván betölteni a digitális világ alakításában. Ezt szolgálják a tartományi digitális oktatási stratégiák, a minisztérium „Digitális Felsőfokú Oktatás” c.

kezdeményezése, illetve a szakképzési rendszer új programja, melyben a tanulók a jövőben el tudják majd sajátítani a drónokkal és a robotokkal való bánásmódot.

A K+F+I rendszer irányításában nem következett be változás, továbbra is föderális felépítésű.

A tudománypolitika kialakítása során a legfontosabb szerv a Tudományos Tanács. Az általa megfogalmazott elvek szerint a stratégiák megalkotása, a súlypontok lefektetése és a konkrét támogatási programok életre hívása szövetségi szinten a Minisztériumhoz tartozik.

A tudománypolitika föderális irányításából fakadóan a szövetségi kormány és a tartományi kormányok kutatópolitikájának összehangolását a GWK biztosítja.

A szövetségi állam különböző paktumokon keresztül támogatja a felsőoktatási intézményeket és az egyetemen kívüli kutatóintézeteket: Felsőoktatási paktum (új hallgató helyek létrehozása a felsőoktatásban), Kutatási és Innovációs Paktum (az egyetemen kívüli kutatóintézetek intézményi finanszírozása), és a már ismertetett Kiválósági Kezdeményezés.

A K+F+I támogatások legnagyobb részének az odaítélése továbbra is direkt projekt támogatás útján, a Minisztérium kiírásai útján, nyílt pályázati formában történik. Az adminisztratív lebonyolítás az ún. „Projekttráger” szervezetek feladata.

Az országban több akadémia is található. Kutatóintézet azonban nem tartozik hozzájuk, konkrét kutatási tevékenységet nem látnak el. Fő feladatuk a tudománypolitikai döntések szakmai támogatása. A német akadémiák közös képviselőjét a „Leopoldina” látja el.

2. Németország és Magyarország kétoldalú tudományos, kutatás-fejlesztési és felsőoktatási együttműködései

Németország és Magyarország között hosszú évekre visszatekintő kitűnő tudományos és felsőoktatási kapcsolatok léteznek. Az együttműködések szorosabbra fűzését a 2004-es német-magyar közös kutatási és technológiai nyilatkozat nemzeti szinten hivatalosan is megerősítette. A kooperációk bővítése és újak előidézése mindkét fél fontos célkitűzése.

Az intézményi szintű együttműködések terén fontos megemlíteni a 2010 óta az MTA SZTAKI keretein belül működő magyar Fraunhofer Projektközpontot (Fraunhofer PMI). Az intézet az MTA-SZTAKI, a stuttgarteri Fraunhofer IPA intézet és a Fraunhofer Ausztria közreműködésével jött létre és biztosítja a Fraunhofer-modell jelenlétét hazánkban.

A német-magyar felsőoktatási kapcsolatok erősségét mutatja a 2001-ben, a Magyarország, Németország, Ausztria, Svájc, valamint két német tartomány, Bajorország és Baden-Württemberg által alapított budapesti Andrassy Egyetem.

Rendeteg együttműködés létezik német és magyar felsőoktatási intézmények között, gyakoriak a hallgatói és a kutatócserék, ezek túlnyomó többsége az Erasmus+ program keretében valósul meg. Számos magyar egyetem/főiskola valósít meg azonban kettős diplomát eredményező közös képzést is német felsőoktatási intézménnyel.

A felsőoktatási és kutatóintézetek közötti K+F+I együttműködésekben nagy szereppel bírnak a szakmai ismeretségeken, kapcsolatokon alapuló együttműködések. Az Európai Unió pályázatain is eredményesek az ilyen alapon működő német-magyar partnerek.

Számos, Magyarországon leányvállalattal rendelkező német vállalat (pl.: Siemens, Audi, Knorr-Bremse, Bosch) K+F részleget üzemeltet hazánkban. A cél az, hogy ezek száma tovább növekedjen.

Sok német vállalat kapcsolódott be a duális szakképzési és felsőfokú tanulmányokhoz kapcsolódó képzési programba és ezáltal kiépítette, illetve megerősítette kapcsolatait a magyar közép- és felsőfokú oktatási intézményekkel.

Az EU kutatás-fejlesztési keretprogramjaiban hagyományosan sok hazai partner működik együtt német kutatási intézetekkel, vállalkozásokkal. Érdemes kiemelni, hogy Magyarország a Horizont 2020 Teaming-pályázatán elnyert mindhárom projektjében szinte „csak” német partnerekkel működik együtt: a németországi Fraunhofer Intézettel, az „Urban Software Institute-tal” és a „European Molecular Biology Laboratory”-val. Reméljük, hogy a Teaming-pályázat második fordulójában is sikeresek lesznek ezek a német-magyar konzorciumok.

A Duna Régió Stratégia kutatás-fejlesztési és innovációs célkitűzéseinek megvalósítása érdekében a német Oktatási és Kutatási Minisztérium (Bundesministerium für Bildung und Forschung (BMBF)) egy közös nemzetközi pályázati felhívást jelentetett meg az együttműködésben érdekelt régiós tagállamokkal. A közös felhívás célja projekt előkészítési tevékenységek támogatása (utazási költségek fedezése, illetve workshopok rendezésének támogatása). Az előkészített konzorciális projekt megvalósítási költségeit a pályázó konzorciumok közvetlen uniós forrásból, illetve nemzetközi együttműködési programokból (Horizont 2020 keretprogram, EUREKA, INTERREG) tudják elnyerni, pályázva a releváns felhívásra. A nemzetközi értékelés során 6 konzorcium került kiválasztásra, melyben magyar partnerintézmények is szerepelnek.

A magyar konzorciumi partnerek finanszírozása a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal által kiírt „Pályázati felhívás az Európai Unió Horizont 2020 programjában, valamint egyéb közös EU-s és regionális programokban való magyar részvétel ösztönzésére (EU_KP_16)” c. pályázaton keresztül valósul meg. Jelenleg a támogatást nyújtó intézmények szerződéskötési folyamatainak összehangolása zajlik.

3. Németország multilaterális együttműködései

A kutatás-fejlesztés terén Németország Európán belüli multilaterális együttműködései közül a Horizont 2020-programra érdemes kitérni.

A Horizont 2020 első két éve után (állás: 2016. február) elmondható, hogy Németország részesedése a projektek számát tekintve 14,3%, míg az elnyert összes támogatási összeg 19,3%-a jutott német partnereknek. A rangsorban az EU 28-ak között így az első helyen áll.

A német partnerek 2014-2015-ben összesen 2,24 milliárd euró támogatást tudhattak magukénak (2014: kb. 0,74 milliárd euró; 2015: 1,5 milliárd euró).

A német pályázók sikerrátája átlagban 15,2%-os, így hasonló mint egyes nemzeti támogatási programjaiknál (pl.: Német Kutatói Közösség (Deutsche Forschungsgemeinschaft)). Elmondható azonban, hogy a pályázók kontra nyertesek aránya a Horizont 2020-ban összehasonlítva a 7. keretprogrammal 5:1-ről 8:1-re változott, ami azt jelenti, hogy a nyelési

esély összességében csökkent. Különösen alacsony a sikerráta a FET Open (2,3%) és a kis- és középvállalkozásoknak szóló támogatási eszköz esetében (6,6%).

2014-2015-ben összesen 1.437 német partner 2.101 projektben vett részt a Horizont 2020-ban. Mialatt Németország a tagállamok között az abszolút számokban a legmagasabb elnyert támogatási összeggel büszkélkedhet (2,23 milliárd euró, míg Nagy-Britannia: 1,87 milliárd euró; Franciaország: 1,3 milliárd euró), az egy kutatóra jutó relatív támogatási összeg (2.597,61 euró) átlagosnak tekinthető.

A német és magyar partnerek elsősorban a Társadalmi kihívások pilléren belül az „Egészségügy, demográfiai változás és jólét” c. (19 projekt); az „Élelmezésbiztonság, fenntartható mezőgazdaság és erdőgazdálkodás, tengerkutatás, tenger- és belvíz hasznosítási célú kutatás” c. (15 projekt), az „Európa a változó világban - Inkluzív, innovatív és reflektív társadalmak” c. (14 projekt); illetve a Kiváló tudomány pilléren belül a „Kutatási infrastruktúra” c. programban (14 projekt) működtek együtt. Ezeket követték 10-10 projekttel: az „Információs és kommunikációs technológiák” (ICT), a „Marie Skłodowska Curie Akciók”, a „Biztonságos, tiszta és hatékony energia”, valamint az „Éghajlatváltozás, környezetvédelem, erőforrás-hatékony és nyersanyagok” c. programokban való kooperációk. Összesen 144 nyertes pályázatban dolgoznak együtt.

Európán kívüli főbb K+F együttműködések és a német tudományos jelenlét

A New Yorkban, Moszkvában, São Paolóban, Új-Delhiben és Tokióban működő német Tudományos - és Innovációsházakat (DWIH), valamint a kairói Német Tudományos Centrumot a német tudományos és K+F eredmények népszerűsítésére hozták létre. Összehangolják a különböző német tudományos szervezetek kirendeltségeinek, a K+F vállalkozások és a felsőoktatási intézmények irodáinak a tevékenységét az adott országokban.

Oroszországban, Thaiföldön Chilében és Kolumbiában „Kutatási és Oktatási Kiválósági Központok” erősítik a fenntartható együttműködést a német felsőoktatási intézmények és külföldi partnerintézményeik között a régióban. Céljuk, hogy összekössék a kiváló külföldi tudósokat és az ott folyó csúcskutatást a német tudományos törekvésekkel.

A szövetségi szintű Afrika-stratégia a 2014-2018 közötti időszakra szól. Középpontjában közös kutatási és szakképzési projektek, valamint tudományos együttműködések kiépítése áll. A Kína-stratégia a 2015-2020 közötti éveket öleli át és keretet ad a két ország közötti kapcsolatoknak a tudomány, a kutatás-fejlesztés és a felsőoktatás területén.

4. Ipari K+F, Innováció; Startupok lehetőségei

2014-ben az ország kutatás-fejlesztési kiadásainak (84 milliárd euró) kétharmada (68%, ami 57 milliárd eurónak felel meg) a gazdasági szférából származott. A kiadások túlnyomó része négy ágazatra koncentrálódott: az autóiparra (42%), a villamosiparra (20,6%), a vegyiparra (18,2%), illetve a gép- és berendezés-gyártásra (11,7%).

Ugyanebben az évben magas szinten álltak a német gazdaság innovációs kiadásai is, noha a kis- és középvállalkozások nem tudták tartani a tempót. A német vállalkozások 145 milliárd eurót adtak ki innovációs tevékenységekre. Ezáltal a német gazdaság innovációs ráfordításai a 2013-as év magas szintjén maradtak (2013: 145,2 milliárd euró). A cégek 2015-re és 2016-ra szintén innovációs költségvetésük növelését tervezték be, ez a növekmény akár elérheti a 6%-

ot is. A kis- és középvállalkozások ugyanakkor 2014-ben „erőteljesen visszafogták magukat“, innovációs kiadásaik 9%-kal csökkentek. Ezzel egyidejűleg pedig csökkent azon vállalkozások aránya is, akik új termékeket és szolgáltatásokat vezettek be a piacra.

Az Európai Unió tagállamai zászlajukra tűzték, hogy a K+F- ráfordítások ériék el a mindenkorin bruttó hazai termék 3%-át. Németország azonban még nem teljesítette ezt a célkitűzést: 2014-ben még mindig „csak” 2,88%-ra emelkedett a K+F-ráfordításuk. Ezzel elmarad olyan országok mögött, mint Japán, Dél-Korea és Svédország, de megelőzi az Egyesült Államokat, ahol a gazdasági teljesítmény 2%-át fordítják K+F-re.

Európa tíz leginnovatívabb vállalatából öt – a Volkswagen, a Daimler, a Bosch, a BMW és a Siemens – Németországban található.

A német kutatás-fejlesztési világ sem mentes azonban a belső kihívásoktól, erőteljes megosztottság figyelhető meg a fejlettségi szintben a nagyon erős déli tartományok és az ország többi részei között. Emellett erősödik a nemzetközi verseny is. A hightech termékek exportjában Kína megelőzte Németországot, a harmadik helyet pedig az USA foglalja el.

A negyedik ipari forradalom előremozdítása érdekében létrehozták az „Ipar 4.0. Platformot“. A kormányzati, az ipari termelés és a legmodernebb IKT technológiákkal foglalkozó partnerek működnek együtt, hogy egységes és megbízható keretfeltételeket teremtsenek. 2015. áprilisa óta az „Ipar 4.0 - Kutatás az ipari üzemekben” c. program gyakorlatorientált projekteket támogat, amelyek helyi szinten a kkv-vel együttműködve mutatják meg, hogyan valósíthatók meg „Ipar 4.0” megoldások.

A szövetségi állam nagy hangsúlyt fektet a gazdasági (elsősorban a kkv-k) és a felsőoktatási, tudományos szféra közötti kooperációk erősítésére, a tudás- és technológia transzfer ösztönzésére. Együttműködéseiket főként a ZIM - program (Zentrales Innovationsprogramm Mittelstand), a Kutatási Egyesületek Szövetsége (Allianz von Forschungsvereinigungen (AiF)), illetve az EXIST-program támogatja.

Németországban egyértelműen Berlin a startup cégalapítás fellegrára és Európában Londont is kezdi felülmúlni. Ez főként a sikeres startupok magas számának, a város kreatív és fiatalos klímájának, valamint a más nagyvárosokhoz, például Londonhoz képest alacsonyabb lakás és iroda bérleti díjaknak köszönhető.

A szakértők azonban óvnak a túlzott eufórikus hangulattól. A startupok még mindig nagy nehézségekbe ütköznek a finanszírozás területén. Berlin gazdasági dinamikájának növelése és felpörgetése érdekében szükség van a startup közeg további ápolására és ösztönzésére, elsősorban a kockázati tőke felvétel feltételeinek a mihamarabbi javítására. Vezető vállalkozási tanácsadók üdvözölnének egy erőteljesebb állami támogatási rendszert és vonzóbb keretfeltételeket a befektetők számára.

Megjegyzés: a 2013-as koalíciós szerződésben noha a CDU/CSU és az SPD megállapodtak, hogy bevezetnek egy ún. kockázati tőke törvényt, amely arra lenne hivatott, hogy javítsa a kockázati tőkéhez való jutás feltételeit a startupok számára, főleg a növekedési fázisban, a közeljövőben valószínűleg mégsem fog bekövetkezni.

5. Mobilitás (Felsőoktatás)

A Higher Education System Strength (HESS) rangsor nemzeti szinten sorolja be az országokat, annak alapján, hol a legjobbak a felsőoktatási intézmények működéséhez szükséges feltételek. 2016-ban Németország ebben a tekintetben a harmadik helyen áll. Az első helyet az USA szerezte meg, öt követi Nagy-Britannia. További európai országok az első tízben: Franciaország (6. hely) és Hollandia (7.hely).

Az Erasmus+ program révén a 2014-2015-ös felsőoktatási évben több mint 42.000 német egyetemi/főiskolai hallgató, oktató és tudományos munkatárs kapott támogatást az Erasmus+ program keretén belül. Ez 5%-os növekedést jelent a 2013-2014-es évhez képest.

38.000 diák töltött 3 hónaptól egy évig terjedő időszakot Európa más országainak egyetemein/főiskoláin. A külföldi felsőoktatási tanulmányok támogatása mellett az Erasmus+ szakmai gyakorlat végzését is finanszírozza. Csaknem 7.500 német felsőoktatási hallgató élt ezzel a lehetőséggel, 18%-kal több, mint a 2013-2014-es tanévben.

A német-magyar tudományos és felsőoktatási kapcsolatok fontos részét képezik az egyetemek és a főiskolák közötti oktatói és hallgatói cserék, illetve oktatási és kutatási projektek.

Rengeteg együttműködés létezik német és magyar felsőoktatási intézmények között, gyakoriak a hallgatói és a kutatócserék, valamint számos egyetem/főiskola kettős diplomát eredményező közös képzést valósít meg.

Különböző ösztöndíjprogramok segítik a két ország közötti hallgatói és kutatói cserét, szakmai tartózkodásokat, tanulmányutak megvalósítását. Ezek közül ki kell emelni a DAAD és az Alexander von Humboldt Alapítvány ösztöndíjait.

Nagykövetségünk fontos feladatának tekinti a meglévő német-magyar felsőoktatási kapcsolatok ápolását és újak kialakításának az ösztönzését, melyet főként rendezvények szervezésén és hivatalos látogatások révén valósít meg. Az elmúlt évben számos magyar felsőoktatási intézmény németországi kapcsolatépítéséhez járult hozzá.

A magyar duális szakképzési és tanulmányi rendszer a német, azon belül is a baden-württembergi modellre épül. Fontosnak tartjuk ezért a két ország közötti kapcsolatoknak ezen a téren való további erősítését közös képzési programok, és akár intézmények életre hívásának elősegítésén és szakmai találkozók, rendezvények szervezésén keresztül.

6. A külképviselet által szervezett tudománydiplomáciai programok, események

2015. szeptemberében Semmelweis Ignác halálának 150. évfordulója a „Semmelweis – ikon” kiállítás megnyitójára és tudományos témájú pódiumbeszélgetésre került sor.

2015. októberében német és magyar felsőoktatási intézmények tudás- és technológiatranszfer irodáinak a vezetői és további a témában érdekelt szakértők folytattak eszmecserét a nagykövetségen.

2015. novemberében került megrendezésre a nagykövetség közreműködésével a „3rd Conference of Cereal Biotechnology and Breeding (CBB3)” c. tudományos rendezvény, az

Akadémia Kiadó Zrt. főszervezésében. A találkozóra a világ öt földrészéről érkeztek neves gabonakutatók.

A berlini magyar nagykövetségi rezidencia épületét gyakran kereste fel az 1920-as években egy fiatal kutatókból álló baráti kör. A közösség tagjai között említhetjük Polányi Mihályt, Neumann Jánost, Wigner Jenőt és Gábor Dénest. Az ingatlan akkori tulajdonosai a zsidó származású Gustav és Toni Stolper voltak, akik a berlini társadalmi élet ismert szereplői közé tartoztak. A nemzetiszocializmus miatt azonban emigrálásra kényszerültek. A rezidencia tudománytörténeti vonatkozásairól broszúrát jelentettünk meg, illetve a Stolper-házaspár emlékére botlatókö került elhelyezésre a rezidencia épülete előtt.

2016 januárjában a Gábor Dénes Tudományos Társaság és a nagykövetség szakmai workshopot szervezett német és magyar egyetemek képviselőinek a részvételével. A találkozón a berlini és a budapesti Műszaki Egyetem, valamint a Semmelweis Egyetem és a berlini Charité Orvosi Egyetem és Klinika kutatói cseréltek eszmét és kerestek kapcsolódási lehetőségeket közös projektek és kooperációk kezdeményezésére az élettudományok és a mérnöki tudományok közötti együttműködések ösztönzése érdekében.

2016 februárjában a két ország minisztériumainak, gazdasági szervezeteinek a képviselőinek és vállalati szakembereinek a részvételével magyar-német digitalizációs témájú rendezvényre került sor. A konferencia a magyar-német digitális együttműködés intézményesítésének a kezdetét jelentette. További nagykövetségi találkozót tervezünk a témában és regionális szinten a főkonzulátusok is bekapcsolódtak ebbe a folyamatba.

2016 májusában a nagykövetség találkozót szervezett magyar egyetemeken, főiskolákon tanult, illetve németországi magyar tanszékeken tanuló német fiataloknak, valamint Németországban élő magyar felsőoktatási hallgatóknak.

2016 júniusában a göttingeni Német Repülési és Űrkutatási Központtal és a Göttingeni Egyetemmel közösen Kármán Tódor születésének 135. évfordulójára tudományos rendezvényt szerveztünk az alsó-szászországi egyetemi városban. Továbbá emléktábla került elhelyezésre a magyar tudós egykori göttingeni lakóházán.

Egyéb kezdeményezések

A nagykövetség 2015. évi közreműködésének köszönhető, hogy 2016. november 8-9-i, berlini „Falling Walls Konferenciához” kapcsolódóan – a tavalyi első alkalom után 2016. április 29-én immáron a második országos előválogatóra került sor hazánkban. Idén az előválogatót a PPKE Információs Technológiai és Bionikai Kara szervezte. Az előválogaton 35 év alatti mesterszakos egyetemi hallgatóknak, PhD-hallgatóknak, posztdoktoroknak és fiatal vállalkozóknak volt lehetőségük arra, hogy kutatási munkájukat három percen ismertessék a zsűrivel, társaikkal és a nagyközönséggel. Az első három helyezett pedig esélyt kapott arra, hogy 2016. november 8-án megmérettethesse magát Berlinben.

7. Jövőre vonatkozó tervek, javaslatok

További 2016. évi nagykövetségi tudományos rendezvények:

- fogadás tartása a magyar Alexander von Humboldt- ösztöndíjasok részére;
- a Semmelweis Egyetem és a hamburgi Asklepios Klinikák Konzern által életre hívott Asklepios Campus Hamburg diplomaátadó ünnepsége;

- a Max Planck Társaság Fritz Haber Intézete Polányi Mihály születésének 125. évfordulója alkalmából tudományos rendezvény tart, amelynek a szervezésébe a magyar nagykövetség is bekapcsolódott;
- a Széchenyi-emlékév alkalmából tudományos rendezvény szervezése;
- tudományos és felsőoktatási témájú rendezvény tartása közös szervezésben a Gábor Dénes Tudományos Társasággal;
- szakmai találkozó szervezése duális képzés és tanulmányok, összekapcsolva a digitalizáció kérdéskörben;
- közreműködés a Humboldt Egyetem Magyar Tanszékének 100. évfordulója alkalmából tartott jubileumi rendezvény megszervezésében.

Eddigi javaslatok – tervezési fázisban – a 2017-es évre:

- a magyar dizájn bemutató kiállítás bemutatása és tudományos rendezvény szervezése a nagykövetségen a Rubik-évhez kapcsolódóan;
- tudománydiplomáciai projektjeink folytatása neves magyar származású kutatók tiszteletére: tudományos rendezvény szervezése Wigner Jenő születésének 115. évfordulója alkalmából. Ezzel összefüggésben tervezzük a kapcsolatfelvételt a berlini Műszaki Egyetemmel;
- tudományos rendezvény szervezése közösen a Gábor Dénes Tudományos Társasággal;
- Alumni-találkozó tartása német, de Magyarországon tanult általános orvosok és állatorvosok számára a nagykövetségen. Ezzel összefüggésben tervezzük a kapcsolatfelvételt az érintett hazai felsőoktatási intézményekkel: Semmelweis Egyetem, Pécs és Szegedi Tudományegyetem, illetve Szent István Egyetem.

8. Speciális tudománydiplomáciai javaslatok, felvetések

A szövetségi állam EXIST programja a cégalapítási környezet élénkítését célozza meg a felsőoktatási intézményekben és a felsőoktatáson kívüli kutatási központokban. A program részesül az Európai Szociális Alap pénzügyi forrásaiból. Három pillérből áll. Hazánk számára a második pillérhez, az EXIST Cégalapító Ösztöndíjhoz hasonló rendszer bevezetése lenne a legizgalmasabb, természetesen hozzáigazítva a magyar K+F és felsőoktatási világ keretfeltételeihez. A program ugyanis támogatja az egyetemi, illetve végzős hallgatók és fiatal kutatók innovatív, technológiai és tudásalapú start-up cégeinek az előkészítését.

A „Zentrales Innovationsprogramm Mittelstand” program a kis- és középvállalkozások, valamint a gazdaságközeli kutatási intézetek, felsőoktatási intézmények közötti regionális együttműködések, tudás- és technológia transzfer kapcsolatok kiépítését szolgálja. A programban lehetőség van bilaterális megállapodások kötésére más országokkal. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a német fél finanszírozza a német projekttagot, a másik ország pedig saját résztvevőjét. Az alábbi hálózatokban történnek a kooperációk: IraSME, kétoldalú kiírások és EUREKA-program (tervezet alatt.) Érdemes lehet annak megvizsgálása, hogy megvalósítható lenne-e egy ilyen együttműködés hazánk és Németország között.